

Sygn. akt III SK 18/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Edyta Jastrzębska

w sprawie z powództwa H Spółki Akcyjnej w Ł
przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki
z udziałem Z E Spółki Akcyjnej w
G

o rozstrzygnięcie sporu dotyczącego nieuzasadnionego wstrzymania dostaw energii elektrycznej,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 maja 2007 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 lipca 2006 r., sygn. akt VI ACa 396/06,

1. oddala skargę

2. zasądza od H

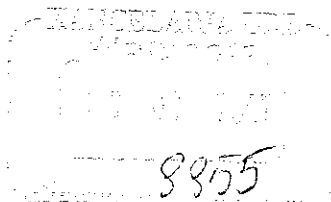
Spółki Akcyjnej w Ł

G na rzecz: 1)

Z E

Spółki Akcyjnej w G

, 2) Prezesa Urzędu Regulacji

Energetyki kwotę po 270 (dwieście siedemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie:

Decyzją z dnia 14 listopada 2001 r. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, zwany dalej pozwanym orzekł, że wstrzymanie dostaw energii przez Z E S.A. w G . zwany dalej zainteresowanym dla H S.A., zwanej dalej powódką nie było nieuzasadnione. Pozwany uchylił również postanowienie z 12 października 2001 r. nakazujące zainteresowanemu podjęcie i kontynuowanie dostaw energii elektrycznej dla powódki.

Pozwany ustalił następujący stan faktyczny. Dostarczanie energii elektrycznej w 2001 roku przez zainteresowanego dla potrzeb powódki odbywało się na podstawie następujących umów sprzedaży energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych zawartych między stronami: 1) w dniu 25 stycznia 2001 r., 2) w dniu 31 stycznia 2001 r. zmienionej 5 aneksami. Ostatnią umowę sprzedaży energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych strony zawarły w dniu 30 lipca 2001 r. Umowa ta obowiązywała strony w dniu 12 października 2001 r., tj. w dniu wstrzymania przez zainteresowanego dostaw energii elektrycznej. W umowie tej strony ustaliły w § 6 pkt 2 cenę energii elektrycznej, zaś w § 6 pkt 6, że rozliczenia za świadczone usługi przesyłowe będą dokonywane według stawek opłat za te usługi, ustalanych każdorazowo w obowiązującej Taryfie dla energii elektrycznej zainteresowanego zatwierdzonej przez Prezesa URE.

Przepis § 7 pkt 5 umowy stanowi, że klient jest zobowiązany do dokonania każdorazowo zapłaty za zużyta energię elektryczną i świadczone usługi przesyłowe do dnia 10-ego następnego miesiąca po miesiącu sprzedaży na podstawie faktur rozliczeniowych określonych w pkt 4 tego paragrafu. Natomiast treść § 10 pkt 3 lit. a omawianej umowy przewiduje, że umowa zostanie rozwiązana przez sprzedawcę ze skutkiem natychmiastowym, co powoduje natychmiastowe wstrzymanie sprzedaży energii elektrycznej i świadczenie usług przesyłowych bez dodat-

kowego wezwania, gdy klient nie ureguluje w całości należności wynikających z wystawionych przez sprzedawcę faktur rozliczeniowych wynikających z § 7 pkt 5 tej umowy.

W dniu 30 września 2001 r. zainteresowany wystawił dla powódki fakturę obejmującą usługi przesyłowe i energię elektryczną dostarczoną we wrześniu 2001 r. Termin płatności tej faktury, zgodnie z cytowanym wyżej postanowieniem umowy, przypadał na dzień 10 października 2001 r. Powódka nie zapłaciła należności wynikającej z powyższej faktury w ww. terminie i pismem z dnia 10 października 2001 r. wezwała zainteresowanego do skorygowania wystawionych faktur VAT za energię elektryczną i świadczenie usług przesyłowych w okresie od dnia 29 stycznia 2001 r. do dnia 30 września 2001 r. poprzez pomniejszenie opłaty za przesył energii elektrycznej z tytułu nienależytego wykonania umów zawartych przez strony w dniu 31 stycznia 2001 r. i w dniu 30 lipca 2001 r.

Zainteresowany, pismem z dnia 10 października 2001 r., powołując się na § 10 pkt 3 umowy, wezwał powódkę do uregulowania należności wynikających ze wspomnianej faktury za miesiąc wrzesień 2001 r., wyznaczając termin zapłaty do dnia 11 października 2001 r. (przedłużenie o 1 dzień) pod rygorem natychmiastowego wstrzymania dostaw energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych w przypadku nieuregulowania tych należności. Jednocześnie w tym samym dniu zainteresowany poinformował pozwanego, że brak omawianej wpłaty przez powódkę spowoduje ograniczenie dostaw energii dla potrzeb powódki do niezbędnego minimum.

Pomimo powyższego wezwania, powódka nie dokonała zapłaty kwoty wynikającej z omawianej faktury, w związku z tym w dniu 12 października 2001 r. zainteresowany ograniczył dostawę energii elektrycznej do niezbędnego minimum. Powódka oświadczyła pismem z dnia 12 października 2001 r., że nie posiada żadnych zaległości ani w zapłacie za dostarczoną jej w 2001 r. przez zainteresowaną energię elektryczną, ani za jej przesył, ponieważ jej zdaniem w 2001 r. powstała nadpłata w wysokości wynoszącej 18.079.964,65 zł (o której powódka informowała w piśmie z dnia 10 października 2001 r. skierowanym do zainteresowanego) z tytułu opłat za usługi przesyłowe, co - zdaniem powódki - stanowiło jej wierzytelność wobec zainteresowanego. Nadpłata ta - w ocenie

powódki - powstała z tytułu obciążania jej za przesył energii elektrycznej ceną nie znajdującą pokrycia w uzasadnionych kosztach, o których mowa w art. 45 Prawa energetycznego. W związku z tym, jak wywodziła powódka, na dzień 10 października 2001 r. zasadne było dokonanie potrącenia powstałej wierzytelności.

W decyzji z 14 listopada 2001 r. pozwany przyjął, iż przepisy Prawa energetycznego i aktów wykonawczych – obowiązujące w chwili wstrzymania dostaw energii elektrycznej - nie przewidują *expressis verbis* możliwości wstrzymania przez przedsiębiorstwo energetyczne dostawy energii elektrycznej w razie nieuiszczenia opłat z tego tytułu przez odbiorcę. Należy w związku z tym stosować w tym zakresie przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące skutków niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych, biorąc pod uwagę postanowienia łączącej strony umowy. W niniejszej sprawie postanowienia takie zostały zawarte w § 10 pkt 3 umowy. Umowa sprzedaży energii elektrycznej należy do umów o charakterze cywilnoprawnym. Uznano, że jeżeli odbiorca energii nie uiszcza we właściwym terminie należności za dostarczoną zgodnie z umową energię, dopuszcza się on zwłoki w spełnieniu świadczenia jako dłużnik z umowy sprzedaży energii elektrycznej. Skutki zwłoki w wykonaniu umów wzajemnych reguluje art. 491 k.c. Treść tego przepisu daje przedsiębiorstwu energetycznemu możliwość wstrzymania dostaw energii elektrycznej odbiorcy nie regulującemu rachunków. Również przedmiotowa umowa zawarta między stronami dopuszczała taką możliwość w - § 8 pkt 1 oraz w § 10 pkt 3.

Z zebranego przez pozwanego materiału dowodowego wynikało, iż wymagalna należność za miesiąc wrzesień 2001 r., jak i kolejna należność wynikająca z § 7 pkt 3 umowy nie zostały przez powódkę uiszczone, co potwierdziła powódka w kierowanych do pozwanego pismach: z dnia 19 października 2001 r., 26 października 2001 r. i z dnia 30 października 2001 r. Wynika z nich, że powódka nie uiszczyła wymaganych opłat, natomiast dokonała potrąceń powstałych od miesiąca stycznia 2001 r. do miesiąca września 2001 r. nadpłat. Pozwany dokonał sprawdzenia prawidłowości naliczenia faktury VAT z 30 września 2001 r., tj. faktury, której nie uregulowała powódka i okoliczność ta była przyczyną wstrzymania dostaw energii elektrycznej przez zainteresowanego i stwierdził, że przedmiotowa faktura została wystawiona zgodnie z postanowieniami

umowy (w zakresie opłaty za energię elektryczną) oraz z taryfą zatwierdzoną decyzją pozwanego z 5 lipca 2001 r. (w zakresie dotyczącym opłaty za usługę przesyłową oraz opłaty abonamentowej). Zainteresowany wystawił fakturę korygującą z dnia 17 października 2001 r., z terminem płatności na dzień 24 października 2001 r., stanowiącą korektę do faktury z dnia 30 września 2001 r. Powodem wystawienia faktury korygującej na kwotę 163.545,94 zł brutto, było uszkodzenie w dniu 24 września 2001 r. układu pomiarowo-rozliczeniowego powódki na transformatorze 2. Pozwany ustalił, że wyżej wymieniona kwota została naliczona przez zainteresowanego w sposób prawidłowy.

Pozwany podzielił stanowisko zainteresowanego, wyrażone w piśmie z dnia 29 października 2001 r., iż brak jest podstaw do dokonania potrącenia, albowiem zgodnie z art. 498 § 1 k.c. z potrąceniem mamy do czynienia wówczas, gdy obie strony są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami. W niniejszej sprawie zaś taka sytuacja nie zachodzi. Mając powyższe na uwadze Pozwany stwierdził, iż wstrzymanie dostaw energii elektrycznej do obiektów powódki nie było nieuzasadnione. Odmówiono uwzględnienia wniosku powódki dotyczącego zawieszenia niniejszego postępowania wydając stosowne postanowienie.

Powódka w odwołaniu od tej decyzji zarzuciła, że została ona wydana przed rozpoznaniem środka zaskarżenia od postanowienia pozwanego z dnia 14 listopada 2001 r. w przedmiocie odmowy zawieszenia postępowania do czasu rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego. Nadto zarzucono, że decyzja została wydana z naruszeniem art. 498 i następnych k.c. w związku z art. 471 k.c. i art. 45 Prawa energetycznego, gdyż stwierdzono w niej, że powódka nie posiadała nadpłaty w zakresie opłat za usługi przesyłowe świadczone przez zainteresowanego oraz że zainteresowany prawidłowo nalicza opłaty za przesył, bez sprawdzania uzasadnionych kosztów przesyłu, a także, że niedopuszczalne było dokonanie potrącenia, skoro strony nie zastrzegły tego w umowie. Powódka zarzuciła ponadto, że przy rozstrzyganiu sporu nie uwzględniono materiału dowodowego w postaci dwóch ekspertyz z wyliczeniem uzasadnionych kosztów przesyłu i że oparto się na sprawdzeniu arytmetycznym tylko jednej faktury za wrzesień 2001 r. Powódka jest zdania, że decyzja w pkt II została wydana bez podstawy prawnej. Nadto powódka podniosła, że pozwany nie był uprawniony do

oceny skuteczności dokonanego potrącenia, ani tym bardziej kwestionowania tej okoliczności, gdyż jest to materia zastrzeżona dla sądów powszechnych.

Pozwany wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 28 października 2002 r. uchylił w całości zaskarżoną decyzję pozwanego z dnia 14 listopada 2001 r.

Kasację od powyższego wyroku wniósł zainteresowany. Pozwany w odpowiedzi na kasację zainteresowanego podzielił zarzuty oraz argumenty kasacji i w pełni ją poparł. Powódka w odpowiedzi na kasację zainteresowanego wniosła o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 4 marca 2004 r. (III SK 8/04) uchylił zaskarżony wyrok w części uchylającej decyzję pozwanego z 14 listopada 2001 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz oddalił kasację w pozostałej części.

Wyrokiem z dnia 19 października 2005 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie powódki od decyzji pozwanego z dnia 14 listopada 2001 r. nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia.

Od powyższego wyroku apelację wniosła powódka. Apelacja została oparta na następujących zarzutach:

1) naruszenia prawa materialnego tj art. 1, 4, 5 ust. 2 oraz 8 ust. 1 Prawa energetycznego w zw. z art. 58 i 491 k.c. oraz § 8 pkt. 1 i § 10 pkt. 3 umowy z dnia 30 lipca 2001 r. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wstrzymanie dostaw energii elektrycznej nie było nieuzasadnione, podczas, gdy wstrzymanie dostaw było pozbawione podstaw prawnych i faktycznych, albowiem: a) § 8 i § 10 zostały narzucone powódce i jako takie są z mocy prawa nieważne; b) powódka nie pozostawała w dniu 10 października w zwłoce z zapłatą zobowiązania wobec zainteresowanego, a wręcz przeciwnie posiadała nadpłatę; c) zainteresowany nie wyznaczył powódce prawnie doniesłego w myśl art. 491 k.c. dodatkowego terminu do wykonania zobowiązania; d) zainteresowany nie złożył wymaganego przepisem art. 491 k.c. oświadczenia o odstąpieniu od umowy z dnia 30 lipca 2001 r.; e) art. 6 Prawa energetycznego oraz § 34 rozporządzenia Ministra Gospodarki z 25

września 2000 r. (tzw. rozporządzenie przyłączeniowe) stanowił zamknięty katalog przesłanek wstrzymania dostaw energii elektrycznej, a żadna z okoliczności przewidzianych w tych przepisach nie zaistniała;

2) naruszenie prawa materialnego tj. art. 498 i n. k.c., art. 58 k.c. w zw. z art. 1, 4, 5 ust. 2, 8 ust. 1, 45 i 56 ust. 1 pkt. 6 Prawa energetycznego, § 40, 42 w zw. z § 36 pkt. 2 i 48 rozporządzenia Ministra Gospodarki z 14 grudnia 2000 r. (tzw. rozporządzenia taryfowego) oraz taryfy energii elektrycznej na 2000 r., w szczególności „pkt. 5.1.3. opłata przesyłowa uwzględniająca współczynnik udziału odbiorcy w pokrywaniu kosztów systemowych” przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że pobieranie w okresie od 31 stycznia 2001 do 20 lipca 2001 opłaty za przesył energii elektrycznej do obiektów powódki bez uwzględniania przy jej naliczaniu bezwzględnie obowiązującego przepisu § 36 ust. 1 i 2 rozporządzenia taryfowego nie doprowadziło do powstania nadpłaty oraz przez przyjęcie, że powódka nie mogła złożyć skutecznie zarzutu potrącenia z powodu braku wiarytelności;

3) naruszenia prawa materialnego tj. art. 498 i n. k.c., art. 58 k.c. w zw. z art. 1, 4, 5 ust. 2, 8 ust. 1, 45 i 56 ust. 1 pkt. 6 Prawa energetycznego, § 40, 42 w zw. z § 36 pkt. 2 i 48 rozporządzenia taryfowego oraz taryfy zainteresowanego na 2000 r. w tym w szczególności pkt. 5, poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż w okresie beztaryfowym przedsiębiorstwo energetyczne było uprawnione do stosowania wobec powódki stawek opłat poprzednio obowiązujących, mimo kwestionowania wysokości tej opłaty, złożenia oświadczenia o potrąceniu oraz braku w tym okresie odpowiedniej normy prawnej

4) naruszenia prawa materialnego tj. art. 498 i n. k.c., w zw. z art. 1, 4, 5 ust. 2, 8 ust. 1, 45 i 56 ust. 1 pkt. 6 Prawa energetycznego, § 40, 42 w zw. z § 36 pkt. 2 i 48 rozporządzenia taryfowego oraz taryfy energetycznej zainteresowanego na okres po 20 lipca 2001 r. przez przyjęcie, iż nie jest zasadne uwzględnienie zarzutu potrącenia zgłoszonego przez powoda z tytułu nienależnego świadczenia w postaci zawyżonej i pobranej ceny za energię elektryczną na produkcję krajową w cenie wyższej niż maksymalna cena taryfowa

5) naruszenia prawa materialnego tj. art. 498 oraz art. 387 k.c., w zw. z art. 1, 4, 5 ust. 2, 8 ust. 1, 45 i 56 ust. 1 pkt. 6 Prawa energetycznego, § 40, 42 w zw. z

§ 36 pkt. 2 i 48 rozporządzenia taryfowego oraz taryfy energetycznej zainteresowanego na okres po 20 lipca 2001 r. przez przyjęcie, że nie jest zasadne uwzględnienie zarzutu potrącenia zgłoszonego przez powódkę kwoty 4.093.500 z tytułu obciążenia powódki przez zainteresowanego niezgodnie z taryfą energii elektrycznej opłatami za pewność zasilania;

6) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 479¹² k.p.c. przez oddalenie z powodu prekluzji procesowej wniosków dowodowych zgłoszonych przez powoda w zakresie nadpłaty z tytułu nieuwzględnienia przez zainteresowanego współczynnika udziału odbiorcy w pokrywaniu kosztów systemowych.

7) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 479¹² i 479⁵⁶ k.p.c. oraz art. 498 i n. k.c. w zw. z art. 379 pkt. 5 k.p.c. przez oddalenie z powodu prekluzji wniosków dowodowych z pism procesowych z 30 maja 2005 r. oraz 6 czerwca 2005 r.

8) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i bezpodstawne przyjęcie, że Sąd Najwyższy przesądził co do faktów, a nie co do prawa, że powód nie uregulował na dzień 10 października 2001 r. swoich zobowiązań wobec zainteresowanego

9) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 98, 99 i 100 k.p.c. przez nieuwzględnienie przy orzekaniu o kosztach faktu uwzględnienia w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 28 października 2002 r. odwołania od decyzji pozwanego w części dotyczącej pkt. 2 oraz oddalenie w tej części kasacji.

Wyrokiem z dnia 25 lipca 2006 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny oddalił apelację i zasądził od powódki na rzecz zainteresowanego kwotę 270 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i wnioski SOKiK i uznał zaskarżony wyrok za trafny.

Sąd Apelacyjny za nieuprawniony uznał zarzut naruszenia art. 479¹² § 1 k.p.c., przyjmując, iż brak podstaw dla niestosowania prekluzji dowodowej w postępowaniu z odwołania od decyzji pozwanego. Wskazał, iż w postępowaniu powód składał szereg pism procesowych i podosił coraz to nowe argumenty i dowody nie zważając na zasadę wynikającą z art. 479¹² § 1 k.p.c. Taką taktykę w postępowaniu gospodarczym uznał za niedopuszczalną. Sąd Apelacyjny uznał również, iż nie usprawiedliwia zbyt późnego składania wniosków dowodowych i

przytaczania faktów to, iż pewne okoliczności podnoszone były w toku postępowania administracyjnego i nie zostały powołane w odwołaniu. Ponadto, Sąd Apelacyjny uznał, iż zastosowanie instytucji prekluzji dowodowej nie może przesądzać o nieważności postępowania bądź o naruszeniu innych przepisów prawa. Sąd Apelacyjny wskazał, iż w odwołaniu od decyzji pozwanego nie zgłaszano wniosków dowodowych poza dokumentami: 1) umową z 30 stycznia 2001 r. z aneksami, 2) pismem z 10 października 2001 r., 3) dwoma ekspertyzami, 4) umową z 30 lipca 2002 r., 5) zawiadomieniem i postanowieniem pozwanego z 12 października 2001 r. Sąd Apelacyjny uznał również, iż w postępowaniu dowodowym nie zostały pominięte dowody z dwóch ekspertyz, ponieważ pozwany rozważał przydatność dowodową tych materiałów i uznał je za nieprzydatne w sprawie dotyczącej zasadności wstrzymania dostaw energii elektrycznej. Także Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że ekspertyzy te zawierają tylko pewną oceną, prezentowaną także przez powoda i jako takie są dokumentami prywatnymi przedstawiającymi pewne, nieudowodnione stanowisko.

W zakresie dotyczącym prawnie doniesłego terminu odpowiedniego w rozumieniu art. 491 k.c., Sąd Apelacyjny uznał, że zainteresowany wyznaczył taki termin powodowi. U podstaw tego założenia legły następujące argumenty: 1) stosunki między kontrahentami uległy zaostrzeniu z powodu utraty zaufania; 2) powódka powinna mieć utarty mechanizm dokonywania zapłaty za energię bez zwłoki z uwagi na brak możliwości funkcjonowania bez dostaw energii; 3) u podstaw sporu leży niezapłacenie faktury za energię dostarczoną we wrześniu (przez 1 miesiąc); 4) dokonanie przelewu w gospodarce współczesnej nie nastręcza trudności, także poza zwykłymi godzinami otwarcia placówki bankowej; 5) oświadczenie o wyznaczeniu dodatkowego terminu dotarło do wiedzy powódki po godz. 17 w dniu 10 października, a termin upływał o godz. 8.00 w dniu 11 października, nie mniej wyłączenie prądu odbyło się w późniejszym terminie, niż wyznaczony jako ostateczny; 6) między uzyskaniem wiedzy a rozpoczęciem wyłączania powódka miała możliwość uiszczenia należności. Sąd uznał również, iż zainteresowany złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy w sposób konkludentny wstrzymując dostawy energii, co w okolicznościach faktycznych

sprawy wystarczyło do przyjęcia, iż wola zainteresowanego została ujawniona w dostateczny sposób.

Powódka zaskarżyła powyższy wyrok w pkt II i pkt III skargą kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie:

1) prawa materialnego tj. art. 491 § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię i uznanie w okolicznościach sprawy przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, że zainteresowany wyznaczył powodowi prawnie doniosły – odpowiedni – termin, którego upływ uzasadniał odstąpienie przez zainteresowanego od umowy

2) prawa procesowego tj. art. 479¹² w zw. z art. 479⁴⁶ i ⁴⁹ k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że odwołanie od decyzji Prezesa URE podlega sankcji z art. 479¹² k.p.c. skutkiem czego wnoszący odwołanie ma obowiązek podać w odwołaniu wszystkie twierdzenia i dowody na ich poparcie pod rygorem utraty prawa ich powoływania w dalszym toku postępowania

3) naruszenie art. 398²⁰ k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie oceny stanu prawnego sprawy w sposób nie uwzględniający w pełni wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z 3 marca 2004 r.

Wskazując na powyższe podstawy wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego oraz rozpoznanie sprawy na rozprawie

Odpowiedź na skargę kasacyjną powódki wniósł pozwany oraz zainteresowany.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania. Odnośnie zarzutu naruszenia art. 491 k.c., pozwany . uznaje wyrok Sądu Apelacyjnego za trafny, wskazując, iż przepis ten nie precyzuje co należy rozumieć pod pojęciem odpowiedniego terminu, pozostawiając doprecyzowanie treści tego pojęcia orzecznictwu w konkretnych sprawach. Zdaniem pozwanego Sąd Apelacyjny wyjaśnił w uzasadnieniu wyroku dlaczego uznał, że termin wyznaczony przez zainteresowanego był „odpowiedni” w rozumieniu art. 491 k.c. Ponadto, z treści umowy łączącej zainteresowanego i powoda wynikało, iż zainteresowany ma umownie ukształtowane uprawnienie do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym i wstrzymania dostaw energii elektrycznej, w sytuacji

gdy powód nie uiści w całości należności wynikających z wystawionych przez zainteresowanego faktur. Pomimo tego uprawnienia, zainteresowany wezwał powoda do zapłaty należności, wyznaczył dodatkowy termin i rozpoczął wyłączenie prądu później niż w zapowiadany terminie. W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny prawidłowo zastosował art. 491 § 1 k.c.. Odnośnie zarzutu do naruszenia art. 479¹² k.p.c. pozwany wskazał, iż zgodnie z art. 479¹ § 2 pkt. 3 k.p.c. sprawami gospodarczymi w rozumieniu Działu IVA są sprawy m.in. z zakresu prawa energetycznego, co przesądza o zastosowaniu przepisów ogólnych rozdziału 1 Przepisy ogólne Działu IVA w sprawach z odwołania od decyzji pozwanego, w tym o zastosowaniu art. 479¹² k.p.c.

Zainteresowany wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej, jako oczywiście bezzasadnej oraz zasądzenie kosztów postępowania. W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 491 § 1 k.c. zainteresowany podniósł, że zarzut dotyczący „odpowiedniego” charakteru terminu wyznaczonego przez zainteresowanego powodowi dotyczy ustaleń faktycznych i jako taki nie może być podstawą skargi kasacyjnej. W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 479⁽¹²⁾ k.p.c. zainteresowany argumentował, iż zarzut ten został nie prawidłowo sformułowany, ponieważ jako podstawę kasacyjną przyjęto regulację kompetencyjną zawartą w art. 479⁴⁶ w zw. z art. 479¹² k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.
2. Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 491 § 1 k.c. normującego instytucję tzw. ustawowego prawa odstąpienia od umowy, który stanowi, że „jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy.”
3. Z art. 491 k.c. wynika, iż do skutecznego zastosowania instytucji ustawowego prawa odstąpienia konieczne jest spełnienie następujących warunków: 1) zwłoka jednej ze stron; 2) wyznaczenie przez drugą stronę dodatkowego terminu

z zagrożeniem odstąpienia od umowy; 3) „odpowiedni” charakter dodatkowego terminu; 4) złożenie oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

4. Wnosząca skargę kasacyjną upatruje naruszenia przepisu art. 491 § 1 k.c. w tym, że termin wyznaczony powódce przez zainteresowanego nie był odpowiedni.

5. W piśmiennictwie wskazuje się, iż „odpowiedni” znaczy zależny od okoliczności stosunku zobowiązaniowego. „Odpowiedniość” terminu ocenia sąd, kierując się takimi okolicznościami, jak dobra wiara, zwyczaje uczciwego obrotu, rodzaj i treść świadczenia, stopień przygotowania, czy dłużnik był zobligowany spełnić wcześniej świadczenie. Termin powinien umożliwiać realizację zaległego świadczenia. Jednakże, gdy termin wyznaczony przez stronę będącą wierzycielem jest zbyt krótki, to dłużnik może spełnić świadczenie po jego terminie, byleby uczynił to w odpowiednim terminie.

6. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, iż wziął pod rozwagę wskazane powyżej w pkt 3 przesłanki. Stwierdził, iż oświadczenie o odstąpieniu od umowy zostało złożone *per facta concludentia*, co w stosunkach między profesjonalistami należy uznać za dopuszczalne. Ocena, czy złożenie dyspozycji przelewu bankowego na kwotę odpowiadającą kwocie na fakturze z 30 września wymagało analizy praktyki bankowej w tym zakresie, czego Sąd Apelacyjny nie uczynił. Gdyby zatem zainteresowany rozpoczął wyłączenie prądu w terminie wyznaczonym w wezwaniu z 10 października 2001, można by mieć uzasadnione wątpliwości co do zgodności podjętych działań z dyspozycją art. 491 k.c.. Ponieważ jednak z okoliczności stanu faktycznego wynika, iż wyłączenie prądu rozpoczęło się w późniejszym terminie, brak podstaw do uznania, iż termin na uiszczenie należności wynikającej z faktury z 30 września 2001 r. nie był odpowiedni, zważywszy na charakter relacji między zainteresowanym i powódką, na co Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę.

7. Należy jednak wskazać, że z uwagi na treść umowy łączącej powódkę z zainteresowanym przepis art. 491 k.c nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ zainteresowany mógł na podstawie umowy odstąpić od niej i przerwać dostawę energii, w przypadku zwłoki z zapłatą należności z tytułu dostarczonej energii i świadczonych usług przesyłowych. Trafnie podnosi zainteresowany w

odpowiedzi na skargę kasacyjną, że odstąpienie zainteresowanego od umowy nastąpiło zgodnie z postanowieniami § 8 i § 10 umowy, które zastrzegały umowne prawo odstąpienia na wypadek niewykonania zobowiązania w terminie ściśle w tej umowie określonym. W niniejszej sprawie zastosowanie miał zatem przepis art. 492 k.c., który stanowi wyjątek od przewidzianej w art. 491 k.c. zasady, że odstąpienie od umowy wzajemnej powinno być poprzedzone wyznaczeniem dodatkowego terminu.

8. Z powyższego wynika, iż wyrok Sądu Apelacyjnego w omawianym zakresie, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

9. Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 479¹² § 1 k.p.c..

10. Przepis art. 479¹² § 1 k.p.c. zawarty jest w rozdziale Przepisy ogólne Działu IVA Postępowanie w sprawach gospodarczych. Zgodnie z art. 479¹ § 2 pkt 3 k.p.c. sprawami gospodarczymi w rozumieniu Działu IVA są sprawy m.in. z zakresu prawa energetycznego. Z wykładni systemowej wynika więc, iż przepis ten ma zastosowanie do wszystkich postępowań odrębnych unormowanych w Dziale IVA, chyba że przepisy dotyczące tych postępowań stanowią inaczej (np. 479³⁷ k.p.c.) lub przepisy ogólne pozostawałyby w sprzeczności z istotą postępowania odrębnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 351/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 47; postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2004 r., III SZP 1/04; postanowienie SN z dnia 8 marca 2006 r., III SZP 1/06, OSNP z 2006 r., nr 13-14, s. 224).

11. Za zastosowaniem art. 479¹² k.p.c. w sprawach z zakresu regulacji energetyki przemawia również pogląd, zgodnie z którym odwołanie od decyzji Prezesa URE – tak jak odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK oraz innych organów regulacyjnych – jest tożsame z pozwem. Stanowisko Sądu Najwyższego jest w tym zakresie jednolite i uznaje postępowanie przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów za - z punktu widzenia struktury kodeksu postępowania cywilnego - postępowanie rozpoznawcze, pierwszoinstancyjne, prowadzone na zasadach postępowania kontradyktoryjnego (wyrok SN z dnia 29 maja 1991 r., III CRN 120/91, OSNCP 1992 nr 5, poz. 87; postanowienie SN z dnia 28 czerwca 2002 r., I CKN 753/00, LEX nr 56888; postanowienie SN z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN

351/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 47; postanowienie SN z dnia 7 października 1998 r. I CKN 265/98, OSP 2000 nr 5, poz. 68; postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2004 r., III SK 42/04, niepublikowane).

12. Z powyższego wynika, iż Sąd Apelacyjny nie naruszył art. 479¹² § 1 k.p.c. uznając, że odwołanie od decyzji pozwanego podlega sankcji w postaci utraty prawa do powoływania w toku postępowania twierdzeń oraz dowodów na ich poparcie, których nie przedstawił w pozwie.

13. Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 398²⁰ k.p.c..

14. Zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

15. Moc wiążąca orzeczenia Sądu Najwyższego ogranicza się tylko do wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy. Nie obejmuje ona - inaczej niż stanowi to art. 386 § 6 k.p.c. odnośnie do wyroku sądu drugiej instancji - wskazań co do dalszego postępowania. Oznacza to, że jeżeli wskazania takie zostaną zamieszczone w wyroku Sądu Najwyższego, to nie wiążą sądu, któremu sprawa została przekazana (wyrok SN z 19 października 2005 r., V CK 260/05). Wiążąca sąd niższej instancji wypowiedź Sądu Najwyższego ogranicza się więc do wyjaśnienia treści przepisów (wyrok SN z 15 stycznia 2004 r., II CK 162/03; wyrok SN z 23 października 2002 r., II CKN 860/00; wyrok SN z 21 stycznia 1999 r., I PKN 474/98, OSNP 2000/5/177).

16. Zarzut naruszenia art. 398²⁰ k.p.c. polega - zdaniem powódki - na tym, że Sądy wbrew stanowisku Sądu Najwyższego nie dopuściły dowodów, które miały przemawiać za dopuszczalnością dokonania potrącenia, podczas gdy Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2004 r. III SK 8/04 (OSNP 2005/1/14) orzekł, że pozwany mógł - oceniając zasadność wyłączenia prądu przez zainteresowanego - ocenić dopuszczalność potrącenia. Tym samym Sądy nie zastosowały się do wykładni dokonanej przez Sąd Najwyższy, z której - zdaniem skarżącej - ma wynikać, iż sądy powszechne pozbawione są kompetencji do

wypowiadania się w przedmiocie dopuszczalności potrącenia wierzytelności odbiorcy energii wobec dostawcy w celu zaspokojenia roszczeń tego ostatniego z tytułu należności za dostarczoną energię i wyświadczone usługi przesyłowe.

17. Powyższy zarzut jest nieuprawniony i wynika z błędnego odczytania stanowiska Sądu Najwyższego w sprawie III SK 8/04. Z wyroku tego wynika, iż kwestia dopuszczalności potrącenia nie ma charakteru zagadnienia wstępnego, które musi być rozstrzygnięte przez sądy powszechne orzekające w sprawie gospodarczej między dwoma przedsiębiorcami. Sąd Najwyższy przyjął, iż pozwany oceniając zasadność wyłączenia prądu może zweryfikować, czy strona pozbawiona dostaw energii elektrycznej dysponowała wobec dostawcy wierzytelnościami, które można było wykorzystać do potrącenia w celu zaspokojenia roszczeń dostawcy energii. Jest oczywiste, iż Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i Sąd Apelacyjny w Warszawie są właściwe w przedmiocie zarzutów dotyczących prawidłowości stanowiska Prezesa URE w tym zakresie, ponieważ nie działają jako zwykłe sądy cywilne rozpoznające spór między przedsiębiorcami, lecz jako sądy rozpoznające spór między przedsiębiorcą a organem administracji. Skoro zatem powódka nie przedstawiła w odwołaniu od decyzji Prezesa URE dowodów zmierzających do zakwestionowania stanowiska organu w przedmiocie dopuszczalności potrącenia, sądu obu instancji mogły uznać powołanie takich dowodów na późniejszym etapie postępowania za niedopuszczalne.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Za zgodność z oryginałem
Kierownik Sekretariatu Wydziału